

КАТЯ МАН

ЛИЧНО ПРЕЖИВЯНО

Превод от немски: Венцеслав Константинов, 2009

chitanka.info

Плановете на Томас Ман бяха винаги по-скромни от последвалото ги изпълнение. „Вълшебната планина“ трябваше да бъде новела, също „Иосиф и неговите братя“ трябваше да стане новела — а какво излезе от тях? Брехт, този лукав и ироничен ум, съвсем не беше толкова неправи с духовитото си изказване за Томас Ман като за „автор на кратки разкази“. Произведенията проявяваха своята собствена воля, ставаха самостоятелни и моят мъж никога не знаеше какъв обем ще приемат. Например той изобщо нямаше намерение да пише „Смърт във Венеция“, а също не мислеше да работи цяла година над тази новела. Първоначално искаше да създаде нещо съвсем друго. Планираше една новела за Гьоте, Желаше да пише за последната любов на Гьоте в Мариенбад. Новелата трябваше да изобрази хумористично опозоряването и покваряването на майсторството. Но тогава той просто нямаше смелостта да изгради образа на Гьоте. Смяташе, че още не е дорасъл за такава задача. И трансформира новелата за Гьоте в „Смърт във Венеция“. „Лоте във Ваймар“ е написана много по-късно. Когато събра кураж. Създаването на „Смърт във Венеция“ е много забавна история, доколкото всички подробности на повествованието, като започнем от мъжа на гробището, са реални.

През пролетта на 1911 година планирахме да направим едно далматинско пътешествие. Понеже много ни го препоръчаха, първо отидохме в Бриони. Това също се споменава в новелата. Там не ни хареса особено, първо, нямаше плаж и, второ, в Бриони летуваше майката на по-късния император Карл Австрийски. Тази ерцхерцогиня притежаваше изисканата особеност да пристига на масата винаги две минути, след като всички вече седяха. Хранехме се в голямата зала на хотела, общо, но на различни маси. И ето че цялото общество, включително чужденците, ставаше на крака при нейното влизане, а после тя си тръгваше винаги две минути преди края; цялото общество отново се изправяше. Това наистина беше много досадно и ни разваляше настроението.

Заминахме с парахода за Венеция. Моят мъж обичаше извънредно много Лидо и Венеция. Често ходехме там; иначе отивахме винаги с влака. При това пътешествие за първи път пристигахме откъм морето, а на кораба действително видяхме старото конте, един явно гримиран и наконтен възрастен господин, заобиколен от младежи. Те лудуваха и правеха глупости.

Пристигнахме и потърсихме гондола, за да ни закара на Лидо. Веднага се появи един мъж и заяви, че е готов да ни превози. А когато слязохме и му платихме, дойде някакъв тамошен човек и каза: „Но този няма позволително. Имахте късмет, че се отървахте без неприятности!“.

После отидохме в „Отел де бен“, където бяхме резервирали места. Хотелът е разположен на брега, бе добре посетен и докато се хранехме, още през първия ден видяхме онова полско семейство, което изглеждаше точно така, както го е описал моят мъж: с малко скованите и строго облечени момичета и крайно очарователното, чудно красиво около тринадесетгодишно момче, което бе облечено с моряшки костюм, носеше отворена яка и хубава фльонга, а моят мъж не снемаше очи от него. Той веднага изпита слабост към момчето, то му харесваше извънредно много и той винаги го наблюдаваше на плажа сред неговите приятели. Моят мъж не го е преследвал из цяла Венеция, това не, но момчето го очарова и той често мислеше за него.

Хайнрих Ман, който също бе дошъл с нас, непрекъснато настояваше да заминем — някъде в планината. Тръгнахме неохотно, но понеже той толкова желаше да посети някакво място в Апенините (името съм забравила), ние се съгласихме. Там беше крайно неуютно. Настанихме се в хотел без съвременни удобства, което вече много ме притесняваше, а освен това съдържателят, за да ни задържи, постоянно повтаряше: „Хубавата вила се освобождава след два дни, тогава можете да се пренесете и всичко ще бъде чудесно.“

Там живееха англичани. Веднъж отидох при тях и ги запитах какво е положението и кога смятат да си заминат.

„О, съвсем не се знае кога ще заминем. Още не сме решили.“

А аз казах: „Виждате ли, бих искала да зная, защото чакаме за тези стаи.“

„О, той ви кара просто да чакате, това е повече от ясно.“

Сега вече бързо си заминахме и триумфално се завърнахме във Венеция. Освен това куфарът на Хайнрих се бе загубил, което също стана причина за завръщането, а моят мъж беше щастлив, че отново сме на Лидо. Полското семейство още живееше в хотела. Една вечер се появи и този малко циничен неаполитански певец. Тогава си заминаха толкова много хора, бяха плъзнали слухове, че в града имало холера. Не беше тежка епидемия, но все пак имаше няколко случая. Отначало

изобщо не знаехме за това и тези заминавания не ни тревожеха. Отидохме в агенцията „Кук“, за да уредим своето отпътуване, и тогава добросъвестният английски служител в пътническото бюро ни каза: „На ваше място не бих поръчвал спален вагон чак за след осем дни, а още за утре, защото, знаете ли, има няколко случая на холера, което, естествено, се държи в тайна и се потулва. Човек не знае доколко ще се разпространи. Навярно вече ви е направило впечатление, че много гости в хотела са си заминали.“

Точно така беше и ние отпътувахме. Полското семейство си беше тръгнало още предния ден.

Така че всички подробности са лично преживени, но навярно никой освен Томас Ман не би могъл да направи от това историята за тази „Смърт във Венеция“. Моят мъж пренесе върху Ашенбах и стилизира до извънмерна страст насладата, която действително изпитваше при вида на това много очарователно момче. Още си спомням как вуйчо ми, тайният съветник Фридберг, много известен преподавател по църковно право в Лайпциг, каза съвсем възмутен: „Тц-тц, такава история! При това женен мъж! Най-сетне той е баща на семейство!“

Все пак цялата работа имаше съвсем смешен епилог. „Смърт във Венеция“ донесе голям успех, особено в Америка, и новелата положително спада към най-добрите творби на моя мъж. Преди години дъщеря ни Ерика получи писмо от някакъв възрастен полски аристократ, граф, чието име съм забравила, и той пишеше, че му се случило нещо много забавно. Преди известно време приятели му изпратили полския превод на една новела, в която съвсем точно били изобразени той самият, неговите сестри и цялото му семейство; това все пак много го развеселило и заинтригувало. Но не се чувстваше обиден. Това беше краят на цялата история.

Външно Густав Ашенбах носи чертите на Густав Малер.

Причината е, че моят мъж замисли историята във Венеция, а тъкмо тогава Малер бе на смъртно легло. Вестниците наистина публикуваха всеки няколко часа бюлетини за състоянието му, всяко леко подобрение, всяко влошаване се съобщаваше в подробности, както при някой властващ княз. Такава почит му отдаваха.

Начинът, по който бе почетена смъртта му, така завладя моя мъж, че при външното обрисуване на Ашенбах той действително донякъде

създаде негов портрет. Това стана през май 1911 година.

По-късно братът на прочутия физик Макс Борн, Волфганг Бори, който беше художник и професор по живопис и история на изкуството, а после емигрира в Америка, създаде илюстрации към „Смърт във Венеция“ и без да познава „модела“, също придаде на Ашенбах черти от Густав Малер. Това беше за едно илюстрирано издание, което никога не се появи на книжовния пазар.

Моите родители познаваха Малер, а и ние го знаехме. Моят брат-близък Клаус, който стана музикант и пламенно почиташе Малер, отиде за една-две години при него във Виенската опера като неплатен асистент и корепетитор. Още си спомням, че когато веднъж пристигна за един концерт в Мюнхен, Малер дойде и у нас на чай в дома ни на „Мауеркирхерщрасе“. Той беше така смешно скован. Казах му: „Трябва да ви предам и сърдечни поздрави от моите родители.“

На което той отвърна: „Моля, предайте им същите.“

Друг път отидохме на генералната репетиция на неговата Осма симфония, която той самият представи за първи път в Мюнхен. Малер се нуждаеше от някакъв съвсем особен инструмент, който не се намираще редовно в оркестъра — може би гlockenspiel — и трябваше да се вземе назаем от операта. Малер изпрати прислужника на залата и когато онзи се завърна, го попита: „Но какво става с гlockenspiel?“

„Ами господин главният диригент Мотл много съжалява, но самият той имал нужда от инструмента тази вечер.“

Тогава Малер отговори: „Кажете много здраве на господин главния диригент, така или иначе аз ще изпълня моята симфония.“

По онова време Томас Ман ми каза — при Густав Малер всъщност за първи път изпитал чувството, че среща велик човек. У Малер имаше нещо много наситено. Той оставяше впечатление за необикновено силна личност: трудно е да се определи на какво се дължеше това. Онази дисциплина и концентрация, присъщи за Ашенбах, той навярно не притежаваше в такава степен. Това беше по-скоро субективната страна у Ашенбах — както и онези творби, които Томас Ман възнамеряваше сам да съчини, но никога не създаде, той приписа също на Ашенбах.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.